

Súd: Okresný súd Prešov
Spisová značka: 11C/87/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8115205283
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 10. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Iveta Wildeová
ECLI: ECLI:SK:OSPO:2015:8115205283.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Prešov sudkyňou JUDr. Ivetou Wildeovou v právnej veci žalobcu: F. O., J.. XX.X.XXXX, G. K., K. XX, zastúpený: JUDr. Martina Kožárová Jenčová, advokátka, so sídlom Prešov, Slovenská 69, p r o t i žalovanému: Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., so sídlom Komenského 50, Košice, IČO: 36 570 460, o zaplatenie 919,04 Eur a prísl. takto

r o z h o d o l :

Súd žalobu z a m i e t a.

Účastníci n e m a j ú nárok na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

Žalobca žalobou zo dňa 5.3.2015 sa domáhal zaplatenia 914,04 Eur s úrokmi z omeškania vo výške 5,05 % ročne od 5.3.2015 do zaplatenia. Nárok uplatnil titulom vydania bezdôvodného obohatenia na tom skutkovom základe, že na parcelách, ktorých je spoluvlastníkom, má žalovaný vybudovaný kanalizačný zberač. Príslušný pozemok žalovaný užíva bez nájomnej zmluvy, a preto žalobca žiadal o zaplatenie sumy 459,52 Eur za 1 rok ako primerané nájomné za obdobie od 5.3.2013 do 5.3.2015. Pri výpočte žalovanej sumy vychádzal zo znaleckého posudku Ing. Vinklera nachádzajúceho sa v spise tohto súdu sp. zn. 17C 8/2010.

Žalovaný so žalobou nesúhlasil. Vyslovil názor o tom, že najneskôr v deň právoplatnosti stavebného povolenia (22.3.1976) boli nehnuteľnosti právneho predchodcu žalobcu zaťažené zákonným vecným bremenom podľa zákona č. 138/1973 Zb. o vodách. Zákony v súvislosti so zákonným vecným bremenom pripúšťajú len dva nároky za obmedzené vlastníckeho práva, a to nárok na náhradu za nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti a nárok na primerané náklady na zachovanie a opravy vecného bremena. Náhrada za nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti je upravená v špeciálnom právnom predpise - zákone č. 442/2002 Z. z., ktorý má prednosť pred všeobecným právnym predpisom - Občianskym zákonníkom, pričom tento nárok môže vlastník pozemku aplikovať v prekluzívnych lehotách odo dňa vzniku núteného obmedzenia užívania nehnuteľnosti. Zároveň žalovaný zdôraznil, že v danom prípade v zmysle § 37a ods. 3 zákona č. 138/1973 Zb., v znení účinnom od 1.1.2002, vzniklo zo zákona vecné bremeno, pokiaľ ide o užívanie stavby kanalizačného zberača na pozemku žalobcu.

Súd vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov, ich vyjadreniami, výpisom z LV č. XXX M. XXXX, kat. úz. K., návrhom na uzatvorenie nájomnej zmluvy, geometrickým plánom Geodézie, a. s. Prešov č. XXX-XX-XXX-XX-XX, spisom tohto súdu sp. zn. 17C 8/2010, ako aj ďalším spisovým materiálom a zistil tento skutkový stav:

Žalovaný je vlastníkom, prípadne správcom kanalizačného zberača G, ktorý je súčasťou vodohospodárskej stavby „K.-N., kanalizácia, prvá stavba.“ Stavebné povolenie vydal ONV v Prešove,

odbor poľnohospodárstva č. Pôd. XXXX/XXXX zo dňa XX.X.XXXX, ktorý v bode 4 povolil aj vstup na cudzie pozemky podľa § 37 zákona (zrejme zákona o vodách) v rozsahu potrebnom pre zabezpečenie prevádzky vodohospodárskeho diela a pre výkon dozoru (č. l. 123 spisu sp. zn. 17C 8/2010).

Kolaudačné rozhodnutie o povolení užívania tejto stavby vydal Východoslovenský krajský národný výbor v Košiciach, odbor poľnohospodárstva, dňa 8.3.1984, pričom z odôvodnenia tohto kolaudačného rozhodnutia vyplýva, že žiadateľ predložil tunajšiemu odboru súhlasy vstupov na pozemky (č. l. 91 spisu sp. zn. 17C 8/2010).

Uvedený kanalizačný zberač sa nachádza na časti parciel č. KN XXX, XXX M. XXX, ako to vyplýva z geometrického plánu Geodézie, a. s. Prešov č. XXX-XX-XXX-XX-XX. Konkrétne ide o diel X o výmere 123 m², diel 3 o výmere 28 m² a diel XXX o výmere 258 m² z parcely č. KN XXX, diel 1 o výmere 36 m² a diel XXX o výmere 4 m² z parcely č. KN XXX a diel XX o výmere 104 m², diel XX o výmere 99 m² a diel XX o výmere 82 m² z parcely č. KN XXX. Medzi účastníkmi táto skutočnosť je nesporná.

Žalobca je spoluvlastníkom parcely č. KN XXX - ornej pôdy o výmere 1 137 m² v podiele 1, čo je preukázané LV č. XXX, kat. úz. N.. Žalobca vlastní aj podiel 2/3 k parcelám č. KN XXX - ornej pôdy o výmere 1 630 m² a KN XXX - ornej pôdy o výmere 907 m², ktoré sú zapísané na LV č. XXXX, kat. úz. N.. Uvedené podiely nadobudol žalobca dedením po svojej sestre S. O., zomrelej v r. XXXX. Je to zrejme aj z príslušných výpisov z LV, kde je uvedený ako titul nadobudnutia uznesenie sp. zn. XXD XXXX/XXXX.

V minulosti bola uzatvorená aj nájomná zmluva medzi právnou predchodkyňou žalobcu S. O. ako prenajímateľom a Východoslovenskými vodárňami a kanalizáciami, š. p. H. ako nájomcom, pričom bolo vychádzané z už spomínaného geometrického plánu s tým, že na ploche o výmere 1 009 m² sa nachádza kanalizačný zberač G a účastníci si touto zmluvou dohodli nájomné po 3,50 Sk/m² ročne, čo predstavovalo sumu 2 509 Sk ročne (č. l. 10 spisu sp. zn. 17C 8/2010).

Po smrti S. O. žalobca bol v jednaní so žalovaným ohľadom zmeny nájomnej zmluvy, pričom požadoval vyššie nájomné, s čím však žalovaný nesúhlasil, a preto žalobca listom zo dňa 5.9.2007 mu vypovedal nájom (č. l. 14 spisu sp. zn. 17C 8/2010).

Žalobca si v už spomínanom konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 17C 8/2010 uplatnil voči žalovanému nárok o vydanie bezdôvodného obohatenia, na základe už popísaného skutkového stavu a to za obdobie od 1.1.2008 do 15.12.2009 s výškou nájomného 1,04 Eur/ m²/rok, pričom pri výške nájomného vychádzal zo znaleckého posudku znalca z odboru stavebníctva Ing. S. I. č. 170/2006 zo dňa 22.10.2006 (č. l. 15 spisu sp. zn. 17C 8/2010). Ako vyplýva z uvedeného spisu, v priebehu konania rozšíril tento nárok aj na ďalšie obdobie a to až do 5.3.2013. Súd rozsudkom č. k. 17C 8/2010 - 195 zo dňa 2.12.2013 jeho žalobe v celom rozsahu vyhovel a zaviazal žalovaného na zaplatenie sumy 1 460 Eur aj s úrokmi z omeškania. Uvedený rozsudok nadobudol právoplatnosť 17.7.2014, pretože bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 3Co 56/2014 - 218 zo dňa 11.6.2014. Ako vyplýva z odôvodnenia odvolacieho súdu, súd dospel k záveru, že nevzniklo zákonné vecné bremeno a v zmysle § 20 ods. 1 zákona č. 442/2002 Z. z.

V danom prípade bolo potrebné predovšetkým posúdiť, či vlastníkovi dotknutých pozemkov (žalobcovi alebo jeho právnej predchodkyni) vzniklo zákonné vecné bremeno obmedzujúce ich v ich vlastníckom práve. V čase vydania stavebného povolenia na predmetný kanalizačný zberač platil pritom zákon č. 138/1973 Zb. o vodách, v ktorom s účinnosťou od 1.10.1995 bolo zavedené ustanovenie § 37a.

Podľa § 37a ods. 1 zákona č. 138/1973 Zb. o vodách vodovodné a kanalizačné rady, ktoré sú vodohospodárskymi líniovými stavbami a ich výstavba je vo verejnom záujme, možno zriaďovať a prevádzkovať na cudzích nehnuteľnostiach v rozsahu vyplývajúcom z povolenia na vodohospodárske dielo.

Podľa § 37a ods. 2 citovaného zákona oprávnenia stavebníka podľa ods. 1 vznikajú dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia vodohospodárskeho orgánu na zriadenie vodohospodárskeho diela.

Podľa § 37a ods. 3 citovaného zákona povinnosti vlastníka podľa ods. 1 sú vecným bremenom podľa osobitných predpisov.

Podľa § 37a ods. 4 citovaného zákona za výkon oprávnení podľa ods. 1 patrí náhrada obdobne podľa predpisov o vyvlastnení. Ak medzi stavebníkom a vlastníkom (správcom, užívateľom) nehnuteľnosti nedôjde k dohode, o náhrade rozhodne vodohospodársky orgán, ktorý je príslušný na povolenie vodohospodárskeho diela.

Podľa názoru súdu, aj keď § 37a bol zavedený do zákona o vodách až 1.10.1995, teda po výstavbe kanalizačného zberača, zákonné vecné bremeno v zmysle § 37a ods. 3 citovaného zákona platí aj v tomto prípade. Oprávňuje totiž zriaďovateľa a prevádzkovateľa vodohospodárskej stavby nielen k zriadeniu, ale aj prevádzkovaní takej stavby vo verejnom záujme, ktorý v prípade kanalizačného zberača je nepochybne daný. K obmedzeniu vlastníckeho práva žalobcu teda výstavbou a prevádzkovaním tohto zberača dochádza, ale na právnom podklade, vznikom zákonného vecného bremena podľa vyššie citovaných právnych predpisov. Nemožno preto dospieť k záveru o bezdôvodnom obohatení žalovaného. Bezdôvodné obohatenie totiž vzniká len v prípadoch uvedených v § 451 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“).

Podľa § 451 ods. 1 OZ kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

Podľa § 451 ods. 2 OZ bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

Podľa § 456 OZ predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal. Ak toho, na úkor koho sa získal, nemožno zistiť, musí sa vydať štátu.

Z obsahu žaloby vyplýva, že žalobca bol toho názoru, že žalovaný užíva jeho pozemok bez právneho dôvodu, s čím sa však súd vzhľadom na vyššie uvedený záver nestotožnil, keďže žalovaný užíva pozemok na základe zákonného vecného bremena.

Pre úplnosť súd dodáva, že zákon č. 138/1973 Zb. bol zrušený od 1.7.2004 zákonom č. 184/2002 Z. z., ktorý však nerieši vo svojich prechodných ustanoveniach vecné bremená vzniknuté predchádzajúcim predpisom. Potrebne je však poukázať na platný zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, ktorý je účinný od 1.11.2002 a ktorý v prechodnom ustanovení v § 42 ods. 6 uvádza, že oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú nedotknuté. Vychádzajúc z tejto normy teda je potrebné dospieť k záveru, že ostáva zachované aj spomínané zákonné vecné bremeno vzniknuté na základe § 37a zákona č. 138/1973 Zb.

Súd nie je viazaný právnou kvalifikáciou žaloby, a preto skúmal, či žalobca nemá nárok na finančnú náhradu za vzniknuté vecné bremeno vo forme opakujúcej sa dávky tak, ako to žaloval. V tejto súvislosti však súd si osvojil závery vyplývajúce z rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 89/2008 zo dňa 21.12.2009, ktorý sa touto právnou problematikou zaoberal hoci vychádzajúc z iného zákona, a to konkrétne zákona o energetike. Najvyšší súd totiž uviedol, že pokiaľ špeciálne predpisy, na základe ktorých vznikli zákonné vecné bremená, otázku náhradu za tým spojené obmedzenie vlastníckeho práva upravujú, treba podmienky vzniku a zániku práva na náhradu, ako aj formu a spôsob náhrady posudzovať podľa nich. Pri aplikácii tejto úpravy treba rešpektovať aj zásadu zákazu pravej retroaktivity, z ktorej vyplýva, že vznik právnych vzťahov a nároky z nich vzniknuté pred účinnosťou novej právnej úpravy sa zásadne posudzujú podľa právnej úpravy platnej v dobe ich vzniku. Ak teda došlo k vzniku vecného bremena za účinnosti zákona č. 138/1973 Zb., nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva bolo potrebné posudzovať podľa tohto zákona. Keďže spomínaný zákon umožňoval priznanie tejto náhrady len ako jednorazovej, neprichádzalo do úvahy jej priznanie ako opakujúceho plnenia. Súd podotýka, že aj v neskorších právnych predpisoch náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva bola koncipovaná ako jednorazová náhrada.

Právny záver o nemožnosti priznať uplatnenú náhradu neznamená úplnú bezplatnosť obmedzenia vlastníckeho práva. Zákonné vecné bremená majú špecifický režim, upravený verejnoprávnymi predpismi, ktorými boli zriadené. Zároveň však majú aj súkromnoprávny prvok, a preto pokiaľ špeciálny právny predpis neupravuje náhradu súvisiacu s výkonom vecného bremena, je potrebné použiť

všeobecnú právnu úpravu - Občiansky zákonník a konkrétne § 151n ods. 3 OZ. V zmysle nej vecné bremeno možno užívať za odplatu, ktorá zahŕňa výdavky spojené so zachovaním vecí a jej opravou (nález Ústavného súdu ČR PL.ÚS 25/04 zo dňa 25.1.2005). Vyššie uvedené závery si súd osvojil zo spomínaného rozsudku Najvyššieho súdu SR. Nepochybne však tento nárok, teda podľa § 151n ods. 3 OZ, uplatnený nebol, čo vyplýva zo skutkového zdôvodnenia žaloby.

Súd pre úplnosť dodáva, že aplikácia § 37a zákona o vodách aj na vzťahy vzniknuté pred jeho účinnosťou, nie je v rozpore so zákazom retroaktivity. Zákaz nepriamej retroaktivity nemožno stotožniť s nemennosťou právneho poriadku, čo by bolo popretím úlohy práva v spoločnosti. Zmena právnej úpravy v materiálnom právnom štáte nielen môže, ale vo verejnom záujme aj musí prinášať zmenu právneho prostredia, a to aj voči subjektom, ktorých právne postavenie už zahŕňa práva a povinnosti určené predchádzajúcou právnou úpravou. Účelom zákazu retroaktivity právnej normy nie je požiadavka nemennosti právnej úpravy, ale požiadavka, aby sa nemenilo právne postavenie subjektu práva v minulosti, teda v období, v ktorom už svoje správanie nemôže prispôbiť právnemu predpisu (uznesenie Ústavného súdu SR III. ÚS 535/11 zo dňa 13.12.2011).

Podľa súdu je potrebné rozlišovať medzi priamou a nepriamou retroaktivitou. Prává retroaktivita je neakceptovateľná, nepriama sa za určitých okolností akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie významných cieľov verejnej moci. O pravú retroaktivitu ide vtedy, ak v novom právnom predpise sa neuzná právo (povinnosť) založené právnymi skutočnosťami, ktoré sa ako právne skutočnosti uznávali na základe skoršieho právneho predpisu.

Za nepravú retroaktivitu sa považuje, ak v novom právnom predpise sa uznajú právne skutočnosti, ktoré vznikli počas platnosti skoršieho predpisu, no zároveň prinesie určité zmeny práv alebo povinností, alebo na ich základe zavedie aj nové práva alebo povinnosti. Nepravá retroaktivita jednoznačne umožňuje zákonodarcovi vstúpiť aj do tých právnych vzťahov, ktoré vznikli na základe skôr prijatej právnej normy a meniť ich režim. Pripúšťa teda zmenu právneho režimu vzťahov, ktoré vznikli v minulosti. To je aj prípad § 37a zákona č. 138/1973 Zb.

V súvislosti so skorším rozsudkom odvolacieho súdu vo veci sp. zn. 17C 8/2010 súd uvádza, že ako vyplýva z jeho odôvodnenia, súd sa nezaoberal kľúčovým zákonným ustanovením pre posúdenie uplatneného nároku, a to už spomínaným § 37a zákona č. 138/1973 Zb., ale aktuálnou právnou úpravou.

Výrok o trovách konania vyplýva z ustanovenia § 142 ods. 1 O. s. p. Vo veci bol úspešný žalovaný, avšak ten si nárok na náhradu trov konania neuplatnil.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia cestou tunajšieho súdu na Krajský súd v Prešove.

Podľa § 205 ods. 1 O.s.p. v odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 42 ods. 3 O.s.p.) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, v čom sa toto rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha.

Podľa § 205 ods. 2 O.s.p. odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, možno odôvodniť len tým, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O.s.p.,
- b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- d) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- e) doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (§ 205a O.s.p.),
- f) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 205 ods. 3 O.s.p. rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie.

Podľa § 251 ods. 1 O.s.p., ak povinný dobrovoľne nespĺní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.